

Priča koju svatko može i treba razumjeti

1. poglavlje

Nekada davno bio je jedan otok na Mediteranu. Njegovi stanovnici bili su sretni ljudi - bavili su se uzgojem vinove loze, maslina, ovaca i raznog povrća. Neki su uzgajali žitarice, a neki su lovili ribu. Svatko od njih imao je vlastitu kuću. Poznavali su jedni druge, oni koji su bili najuspješniji bili su poštovani od strane zajednice. Mještani su pomagali jedni drugima.

Vladalo je zajedništvo, ali ne slučajno. Od svojih predaka naučili su da će život svima biti lakši ako će jedni drugima izlaziti u susret. U biti, iako zajednicu čine pojedinci, ona ipak funkcionira kao cjelina budući da svi na neki način zavise jedni o drugima. Nitko ne zna sve, svatko ima svoj zanat ili vještinu koju odlično poznaje. Kad tad netko zatreba uslugu ili znanje koje sam ne posjeduje.

Plodove svoga rada i truda seljani su razmjenjivali. Vinogradar je davao vino za ovčetinu, ribar je davao ribu za mljevene žitarice (brašno). Uostalom riba ide puno bolje uz komad kruha. Zajednica je rasla, djeca su se ženila i udavala, a blago se umnažalo.

Od samo jednog zrna pšenice može izrasti stabljika sa preko 100 zrna. Ovce bi svake godine davale janjad, kude su se širile i povećavale. Ukupna količina korisnog kapitala je rasla, a zajednica je bila sve bogatija. Sa druge strane, mrtav kapital predstavljao je imovinu koja nije iskorištena. Padina po kojoj raste korov nema nikakvu vrijednost, ali ako se korov raskrči i posade masline onda ta padina postaje korisna.

Međutim kako je vrijeme prolazilo bilo je sve više problema sa razmjenom. Ribaru nisu trebale tikvice, tesar nije trebao masline jer je u svome vrtu već imao par maslina, htio je samo kaplju dobrog vina. Da bi došli do proizvoda koji im je trebao morali su se više puta 'trampati' i tako bi gubili vrijeme koje bi inače mogli provesti u radu ili zajedno sa svojim obiteljima.

Uskoro se na njihovom otoku pojavila grupa otmjenih ljudi. Glavni među njima okupio je seljane i lokalnog starješinu, potom im je rekao: "Vidite kako bespotrebno gubite vrijeme na beskonačne razmjene, umjesto da odmah dođete do onoga što vam treba. Mislim da bi vam novac mogao olakšati život." Ljudi su ga u čudu pogledali i pitali što je novac? "Novac je sredstvo razmjene, roba sa kojom se može kupiti svaka druga roba. Sa vašom robom ne možete kupiti što god želite, jer vlasnik robe koju želite ne treba nužno robu koju vi želite prodati." - odgovorio im je.

"Ovaj čovjek dobro govori!" dobacio je jedan od seljana, "Jučer sam u procesu trampe izgubio petinu vrijednosti svoje robe", dobacio je drugi. "Novac bi nam uistinu olakšao život, što tražite za njega i kako bi on izgledao?", upitao je potom starješina. "Novac bi bio u obliku papira i na

njemu bi bio vaš žig, ali bi mi imali vlast nad njegovom izradom", odgovorio je bankar.

"A kako bi moji sumještani došli do njega?" upitao je starješina. "Jednostavno" - odgovori bankar: "Budući da je uloga novca razmjena robe, dobili bi novčanu protuvrijednost za svoju robu. Tako bi ubuduće mogli izravno mijenjati robu koju žele prodati za robu koja im treba."

"Zvuči prejednostavno" - odgovorio je starješina.
"Postoji jedna mala napomena", rekao je bankar. "Za svakih 100 novčanih jedinica koje ćemo vam dati, nakon jedne godine morati ćete nam vratiti 105."

Uskoro je nastao žamor među okupljenim ljudima. "Ovaj čovjek je lud! Uloga novca je razmjena robe, a ne stvaranje duga", rekao je jedan od seljana. Drugi je dobacio: "To je samo papir u službi razmjene, njegovo pokriće je u našoj robi, ti papiri su sami po sebi bezvrijedni."

Jedan bogati mještanin koji je upravo gradio kuću za svog drugog sina upitao ih je: "Kako možete tražiti da vam vratimo više nego ste nam posudili, to je nemoguće! Ako cijela zajednica dobije 10.000 toga što vi zovete novcem. Kako ćemo vam vratiti 10.500? Ovih 500 nije nikada niti došlo do nas! I ne samo to, sa novcem koji bi vam vratili mogli bi ste kupiti svu našu robu, a sami niste ništa proizveli. Uz pomoć bezvrjednog papira mogli bi preuzeti sve što mi mukotrpno stvaramo. Želite se bez rada obogatiti na našoj muci!".

Starješina se zacrvenio, i rekao pred svima: "Ova vaša ponuda baš i nije tako dobra kako se činila!"

Nastalo je komešanje i među bankarima, glavni među njima, pokušao je smiriti tenziju riječima: "Dajte nam koju minutu da se međusobno dogovorimo, sigurno ćemo pronaći rješenje koje bi bilo u obostranom interesu".

Odveo je svoje kolege na stranu i rekao im: "Nije tako lako kako smo mislili, ovi ljudi nisu budale, oni žele sredstvo razmjene, a ne dug. Onaj najbogatiji među njima najviše je problematičan, razumije na koji način se kapital kreće i razmjenjuje ruke, kao i našu nevjerojatnu prednost u njegovom stjecanju ukoliko bi se naš model prihvatio. Mislim da moramo pronaći kompromis, uostalom bilo je naivno od nas za očekivati da će ljudi prihvatiti ideju novca kao duga. Oni znaju da bi primarna uloga novca trebala biti razmjena dobara i usluga, a ne stvaranje duga. Moramo razmišljati dugoročno!"

"Kako to mislite?", upitao ga je mlađi kolega. "Vrlo jednostavno", odgovorio je. "Vi i ja znamo da će njihova zajednica sa vremenom stvarati nove vrijednosti koje će trebati dobiti pokriće u novcu kako bi mogle biti razmijenjene. U početku ćemo im dati nepovratni novac koji će imati pokriće u njihovoj robi tzv. nekreditni novac i oni će misliti da je uloga novca razmjena dobara i usluga. Međutim, jednom kada nam daju vlast nad novcem više ga nećemo davati nekreditno ili uz malu proviziju koja bi pokrivala trošak njegove izrade, već isključivo u obliku duga (kredita).

Uskoro će kamata koju ćemo obračunavati na novo-izdani novac nadmašiti iznos početnog novca. Npr. u početku će u opticaju biti 10.000 novčanih jedinica, a dug mještana prema nama 0. Međutim, kako će vrijeme prolaziti taj omjer će se mijenjati, za par godina oni će nama biti

dužni više novca nego ga uopće postoji, a mi ćemo uz pomoć bezvrijednog papira preuzeti svu njihovu imovinu. Naravno, oni nam ju neće dragovoljno dati u ruke, ali jednom kada dug višestruko premaši ukupnu količinu novca, neće imati izbora."

"Ti si genije!" dobacio mu je drugi kolega - "samo moramo biti strpljivi i pitanje je trenutka kada ćemo imati svu njihovu imovinu. Tada ćemo imati i njihove žene, bit ćemo gazde i svi će nam se klanjati.

Nadam se da neće shvatiti kako ih želimo prevesti žedne preko vode, zato naš plan treba polagano provoditi. Kada bi im odmah ponudili veliki dug u zamjenu za njihovu imovinu, rekli bi nam da smo ludi i da takvo što neće nikada prihvatiti. Uostalom tko bi prihvatio da bude nekome dužan i da zauzvrat ostane bez imovine?"

Odjedanput je zazvonila budilica i Gerhard Hornbacher, član uprave Nolksbanke, se probudio, razmišljao je o snu kojeg je upravo sanjao. Njegov kolega Christian Monti iz ZBZ banke još uvijek je čvrsto spavao na kauču do njega. Prošle večeri bili su na pijanki, alkohol je tekao u potocima, a usput su potrošili i dvije kurve. Sada se i on probudio, te u bradu promrmljao "njihove žene su jeftine, a mi imamo mnogo novaca". Gerhard je na to odvratio "Jesi primijetio da kurve traže puno manje od onih koje se navodno ne prodaju za novac". "Vidim da si sklon filozofiji" odvratio mu je Christian, "bolje razmišljaj o današnjem sastanku sa premijerom".

Za dva sata stigao je službeni vozač i odvezao ih u banske dvore. Tamo ih je čekao premijer, papiri su bili spremni, sjeli su za stol i Gerhard je započeo svoj govor: "Vidimo da niste u stanju vratiti prethodni kredit... "

Christian ga je prekinuo: "Zapravo ni jedan drugi prije njega, samo prebijate stare kredite uzimanjem novih."

Gerhard je potom nastavio: "Ako želite novi kredit, morate nam dati autoceste u koncesiju i prodati 25% udjela u HEP-u. Također, primijetili smo da je javna uprava nedovoljno efikasna, trebali bi dati otkaze i smanjiti plaće ostalima. Povećajte PDV, više nema odgađanja, bili smo strpljivi do izbora."

Premijer je odgovorio: "Što ako dođe do nemira, narod bi se mogao pobuniti, ovo bi mogla biti kap koja je prelila čašu... "

Gerhard je uzvratio: "Ne brinite oko toga, mediji su pod našom kontrolom, prikazati ćemo vašu odluku kao hrabar čin i nužnost. Reći ćemo narodu da zadužujete državu i rasprodajete njenu imovinu kako bi njima bilo dobro - zaduživati se mora."

Premijer je nervozno odgovorio - "Vi hoćete reći da moram ljudima reći da zadužujem državu i rasprodajem njenu imovinu kako bi im rezao plaće i dizao poreze, samo lud čovjek bi pristao na to."

Gerhard se uznemirio - "Ne bi rekao, mnogi su u to već povjerovali, uostalom recite im da se i u EU provodi ista politika, te da ako žele ući u EU vlada mora provoditi takvu politiku."

Premijer se opustio... "Dobro, nadam se da neće biti nemira, jer će nakon ovih 'reformi' ljudi imati još manje posla i novaca, ionako ved sada ne mogu vraćati kredite."

Christian: "Ne pokušavajte napraviti neku glupost jer znate da vas možemo zamijeniti sa istom lakoćom sa kojom smo vas i postavili na mjesto premijera."

Premijer: "Svjestan sam toga."

Bankari su pozdravili premijera i potom otišli u jedan privatni klub. Na putu do tamo, Christian je pitao: "Gerharde, zar nije suludo da država od nas posuđuje kune kada ima vlast nad stvaranjem novca i mogla bi kune uzimati izravno od HNB-a. Također, kroz proračunski deficit mogla bi puštati novi novac u opticaj kako bi njime pokrila novo-stvorene vrijednosti".

Gerhard je odgovorio: "Ne budi naivan, zar ne znaš da je 1992. Maastrichtskim ugovorom zabranjeno izravno financiranje državnog proračuna od strane centralne banke."

"Ali to se odnosi na države članice Europske unije, kakve to veze ima sa Hrvatskom?" pitao je Christian.

"Izmjenom zakona o HNB-u iz 1994. statut HNB-a je usuglašen sa statutom Europskih središnjih banaka i tim aktom je državi zabranjeno da se financira izravno od središnje banke. Država više nema vlast nad novcem, ona je sada privatizirana i u našim je rukama.

E da, zaboravio sam ti reći, prošle večeri imao sam jedan čudan san i zamisli koja slučajnost! 1994. kada je uvedena kuna, prvi novac u opticaju nije bio dug. Država je procijenila koliko vrijedi sav korisni kapital i rekla narodnoj banci da izda novčani ekvivalent tog kapitala - 50 milijardi kuna. Kao što pogađaš - tada je novca (depozita) bilo više od kredita. Ali uskoro se taj odnos promjenio, kamata je 'pojela' početni iznos i sada imamo cijelu zemlju porobljenu dugom. Uskoro ćemo postati kao bogovi, svi će nam se klanjati. Već smo preuzeli većinu banaka i ostalog profitnog kapitala - Plivu, HT i INA-u. Sada nam preostaje da preuzmemo prirodne resurse, vode, šume i autoceste.

Male ljude bacili smo na koljena, njihova imovina prelazi u naše ruke, a oni i dalje ne shvaćaju da je sustav zamišljen tako da ih pretvori u robove neotplativog duga i razvlasti od imovine." rekao je Gerhard, nasmijao se - te dodao:

"Nemoj mi više dosađivati sa takvim pitanjima, pripremi se za koktel party. Bit će djevojaka kao u priči, znaš da bi sve prodale dušu vragu kako bi bile s bankarom."

"Ne moraš mi dvaput reći. Uostalom, bolje je što manje razgovarati o ovim stvarima." odvratio je Christian.

Uskoro su došli na odredište. Bio je to privatan bar, mjesto skriveno od radoznalih očiju. Unutra su se pila skupa vina i žestoka pića. Luksuzno uređen doimao se pomalo nestvarno, kao i njegovi gosti.

Na ulici su se mogli sresti različiti ljudi, ali unutra su bila samo otmjena gospoda, te našminkane i dotjerane djevojke.

Čim su ušli, uputili su se prema za njih ved rezerviranom mjestu i tamo zauzeli svoju poziciju. Pogledom su odmjerili goste i Christian je zapazio jednu prekrasnu brinetu. „Nije loša" rekao je, „Mislim da trebaš napraviti prvi korak", dobacio je Gerhard. Prije nego je dovršio rečenicu Christian je već krenuo prema njoj:

„Što će popiti mlada dama?" upitao je. Djevojka se zacrvenila i rekla: „Čekam prijateljicu, ali ako već inzistirate, može jednu Whisky - colu?" Dok su razgovarali pojavila se i njena prijateljica „Bok, ja sam Maja", rekla je i pružila ruku. „Ja sam Christian, imate li što protiv da nam se pridružite za stolom?", djevojke nije trebalo dva put nagovarati.

Brzo su se zapričali i vrijeme je prolazilo. Pića su se točila, a kočnice su popuštale. Kako se večer odužila Maja je prva odlučila 'probiti led'. „Vidim da si imao naporan dan, želiš li da te opustim?" pitala je Gerharda. „To bi mi dobro došlo, mislim da je vrijeme da krenemo", promrmljao je, uzeo Maju pod ruku, podmirio račun i zaputio se prema izlazu.

2. poglavlje

U isto to vrijeme u maloj općini Tovarnik u domu obitelji Pavić, odvijala se prava drama, struja im je bila isključena već 2 mjeseca i par svijeća je bio sve što je davalo svjetlo u inače tamnoj noći.

„Zašto si uzeo kredit", žena je vikala na muža - „Kako sam drugačije mogao posijati pšenicu?" on ju je upitao. „Trebao si štedjeti" vikala je žena. „Ali kako ću štedjeti kad nemam od čega, da bi imao što za staviti u džep - prvo moram uzeti kredit", branio se muž.

...

Sadržaj:

1. poglavlje - od sredstva za razmjenu do novca kao duga
2. poglavlje - neotplativost kamate u isključivo kreditnom sustavu p1
3. poglavlje - neotplativost kamate u isključivo kreditnom sustavu p2
4. poglavlje - nužnost postojanja proračunskog deficita i primjer Argentine
5. poglavlje - posljedice politike kvazi fiksnog tečaja na Tajlandu
6. poglavlje - ekonomsko ropstvo 34
7. poglavlje - uloga HNB-a kao mjenjačnice
8. poglavlje - fiat novac i monetarne škare
9. poglavlje - ekspanzivna monetarna politika, monetarna reforma i sloboda
10. poglavlje - kreditna kriza i nerealan tečaj u praksi
11. poglavlje - multiplikacija novca

12. poglavlje - profit i vanjski dug
13. poglavlje - HDZ, SDP, korupcija, ovrhe i nelikvidnost
14. poglavlje - Orwellovska država i stagflacija
POGOVOR

Download kompletne PDF knjige (4.6 MB)